

K. Axel Nielsen: Folketingets ombudsmandsudvalg har afgivet betænkning med enstemmig indstilling om ny instruks for folketingets ombudsmand. Forslaget til ny instruks indeholder de ændringer, som er nødvendiggjort af de to ændringer i ombudsmandsloven, som er gennemført i 1959 og i 1961.

Den første af disse ændringer gik ud på, at der ikke kan indgives klage til ombudsmanden over afgørelser, der kan ændres af en højere administrativ myndighed, forinden denne højere myndighed har taget stilling til sagen. Samtidig bestemtes det, at den administrative virksomhed, der varetages af dommerfuldmægtige og visse andre juridisk uddannede medarbejdere i retterne, ikke falder ind under ombudsmandens virksomhed.

I fjor gennemførtes — som det vil være det høje ting bekendt — den ændring i ombudsmandsloven, at den kommunale forvaltning blev omfattet af ombudsmandens virksomhed. Det er klart, at særlig denne sidste ændring må medføre ændringer i instruksens.

Herudover har man, foruden til enkelte ajourføringer, benyttet lejligheden til at foreslå en ny bestemmelse i instruksens § 16, dels indeholdende regler for udøvelsen af ombudsmandens funktioner i tilfælde af hans forfald ved sygdom, bortrejse m. v., dels om fremgangsmåden ved ombudsmandens inhabilitet.

Forslaget til ny instruks er blevet til på den måde, at ombudsmanden har udarbejdet et udkast, der derefter har været forelagt indenrigsministeriet og justitsministeriet. Dette sidste ministerium foreslog forskellige ændringer, og efter at ombudsmanden havde fremsat sine bemærkninger hertil, havde ombudsmandsudvalget samråd både med den højtærede justitsminister og med ombudsmanden, professor Hurwitz. Forslaget, som det nu forelægges folketinget, er accepteret af ombudsmanden og ministeren og indstilles som nævnt enstemmigt af udvalget til vedtagelse.

Der er formentlig kun anledning til at omtale to af de bestemmelser, der har givet anledning til drøftelse. Den ene er bestemmelsen i § 3, stk. 3, om ret for ombudsmanden til at inspicere vedkommende kommunale tjenestested. Udvalget måtte erklære sig enigt med ombudsmanden om, at

en forsvarlig udførelse af ombudsmandens pligter kan nødvendiggøre en besigtigelse af tjenestestedet, og at instruksens derfor må indeholde hjemmel hertil. Ombudsmanden har vedrørende dette spørgsmål henvist til, at han f. eks. ved inspektion af et kommunalt hjem el. lign. kan få kendskab til forhold, der kan foranledige ham til af egen drift at indlede en undersøgelse. Udvalget og justitsministeren har herefter godkendt bestemmelsen.

Den anden bestemmelse, jeg vil omtale, er instruksens § 16. Stk. 1 i denne bestemmelse har der ikke været diskussion om, i hvert fald ikke om bestemmelsens realitet. Den er ny og indeholder den regel, at ombudsmanden i tilfælde af sygdom, ferie, bortrejse eller af anden årsag kan bestemme, at en af hans medarbejdere midlertidigt skal udøve hans funktioner. Denne bestemmelse er naturlig og burde nok have været med i instruksens fra først af. Lykkeligvis har vi ikke haft brug for en sådan bestemmelse før og håber heller ikke at få det.

Stk. 2 i § 16 — det er altså den væsentligste bestemmelse — siger følgende:

„Såfremt ombudsmanden finder, at der i en sag foreligger omstændigheder, der er egnede til at vække tvivl om hans fuldstændige upartiskhed, underretter han folketingets ombudsmandsudvalg, der bestemmer, hvem der skal udøve hans funktioner.“

Det vil ses, at det efter paragraffens formulering er ombudsmanden selv, der afgør, om han er habil eller inhabil. Det spørgsmål har været rejst, om denne afgørelse burde henlægges til ombudsmandsudvalget. For dommere gælder det ifølge retsplejeloven, at den, der påstår, at en dommer er inhabil, kan appellere dommerens afgørelse til højere instans, hvis afgørelsen går ud på, at dommeren anser sig habil og altså nægter at vige sit sæde. Udvalget og ministeren har imidlertid accepteret ombudsmandens synspunkt: at det vanskeligt kan tænkes en situation, hvor ombudsmanden og udvalget har forskellig opfattelse af hans habilitet. Skulle det imidlertid ske — det er ikke noget, jeg tror nogen sinde vil ske — at ombudsmanden erklærede sig habil i en sag, hvor udvalget er af en anden opfattelse, vil det betyde, at ombudsmanden ikke længer nyder folketingets tillid, en